

LITUANISTAMS TIKS BET KAIP

Jau nieko turbūt nestebina ministerijos ar NEC raštų keista išlyga – „išskyrus lietuvių kalbos...“. Taip prie jos pripratome, kad dažnas šios išlygos, kaip savaime suprantamos, jau net nemini – ir taip aišku. Pavyzdžiui, visiems VBE vertintojams atlyginama vienaip, lituanistams – kitaip, visiems mokytojams ir mokytojų organizacijoms ministerija į klausimus, pareiškimus ir pan. atsako per nustatytą laiką, lituanistams – kada nori, kaip nori, o dažnai ir visai neatsako. Visų dalykų egzaminų vertinime skaičiuojama, ką mokinys padarė gerai, lituanistai „rūšiuoja“ ir skaičiuoja rašinių klaidas, visų dalykų mokytojai turi daugmaž atitinkančius programas vadovėlius ir mokytojo knygas – lituanistai neišsireikalauja net rekomendacijų, ribojančių netinkamus ir neatitinkančius dokumentų vadovėlius. Požiūrį į lituanistus geriausiai atitiktų šūkis: „Lituanistams tiks bet kaip“.

PUPP, arba „Pirmyn, vergai nužemintieji“

Šįmet gimnazijose kelis šimtus dešimtokų darbų lituanistai vertino „laisvu nuo darbo laiku“ – kasdien ruošdamiesi ir vesdami pamokas, skaičiuodami pusmečių pažymius (mokiniai nori „taisyti“, atsiskaityti), rašydami ataskaitas, rengdami konsultacijas abiturientams. Kas tokio „genialaus“ darbo grafiko autorius, turbūt nepavyks sužinoti...

PUPP vertintojus stulbino ne tik dešimtokų užduotis, bet ir vertinimo instrukcija – tokio atsainumo seniai neteko matyti: užduotyje išryškinta, kad mokinys rašo straipsnį, o vertinimo instrukcija žanro nevertina; užduotis leidžia rašyti tiek knygos recenziją, tiek atsiliepimą apie knygą, o vertinimo instrukcija sudaryta griežtai pagal recenzijos taisykles, be to, kažkodėl reikalauja dar papildomo literatūrinio/kultūrinio konteksto! Morfologinės lentelės taškams skaičiuoti teko pasitelkti vos ne aukštąją matematiką: rengėjų reikalavimu, už 2 klaidas reikia atimti 0,5 taško, o kiek atimti už 1 klaidą ar už bet kurį nelyginį skaičių klaidų, niekas nepaaiškino. Negana to, į komisijos pirmininkės klausimus NEC atstovė atsakė labai iškalbingai: „Nepasiduokit provokacijoms“. Štai taip, klausti – nusikaltimas. O meluoti?

VBE vertinimas

„Vertintojų netrūksta“, - spaudoje džiaugėsi NEC direktorius, bet tai buvo tik maža dalelė tiesos – vertinti lietuvių kalbos rašinių mokytojai buvo skiriami neklausiant jų norų ar galimybių, dažnai pagal principą: pernai vieni, šįmet kiti. Ir niekam nesvarbu, kad tas varu atvartytas mokytojas jau keletą metų nemokęs dvyliktokų (ir nemokys, nes mokykla tapo pagrindine ar net aštuonmete), kad pats nesugeba interpretuoti, kad nieko nėra girdėjęs apie samprotavimo žanrą, nežino nei bendro moksleivių lygio, nei susitarimų dėl kalbos normų, neturi VBE vertinimo patirties... Tvarkant mokyklų tinklą, ministerija aiškino, kad labai geras daiktas – mokytojų specializacija, kad nereikės tam pačiam mokytojui dirbti ir su penktokais, ir su paaugliais, ir su aštuoniolikmečiais-devyniolikmečiais, iš esmės jau suaugusiais žmonėmis. Kur dingsta tie specializacijos pažadai, kai reikia prievarta varyti žmones į VBE vertinimą? Kodėl penktokų mokytojai vertina VBE? Negana to, šįmet vertintojams NEC neorganizavo nė vieno seminaro! Tai

kur tie šimtai vertinimo konsultantų, šiam darbui gavusių net kompiuterius? Gal už tuos pinigus geriau būtų išleistas koks nors „Vertinimo vadovas“?

Panaši situacija susiklostė ir su Vilniaus testo vertintojais. Kadangi bent kiek daugiau patyrimo turinčius mokytojus „paėmė“ vertinti rašinių, testams liko tai, kas liko... Viena jauna mamytė, tik šį pavasarį grįžusi iš vaiko auginimo atostogų, mielai dalijosi savo įspūdžiais, kaip už testus rašo nulių, atvirame interneto forume, o tuos jos „įspūdžius“ kaipmat pasigavo persigandę abiturientai ir jų tėveliai.

Didesnę patirtį turintys vertintojai galėtų paaiškinti, kodėl jaunosios specialistės rašė nulių – jos nežinojo, kad mokinio atsakymas neturi pažodžiui atitikti vertinimo instrukcijos... Kokius įvertinimus gaus abiturientai po tokių „specialisčių“ patikrinimo?

Kita vertus, kyla klausimas, ar galima šioje situacijoje kaltinti tik nemokančius tokio darbo vertintojus. Juk vertintojai – ne grybai miške, patys neužauga, juos reikia užauginti, paruošti, tinkamai įvertinti. Kieno tai darbas, kieno atsakomybė? Deja, šitie klausimai tik retoriniai...

Mužikas ant pono...

Šįmet vertintojų puslapis Moodle bent pusmetį niekaip neapsisprendė dėl savo paskirties, nes lektorių kvalifikacija neleido kažką rimtesnio nuveikti, galiausiai imta publikuoti tik vertinimo pavyzdžius. Deja, jie buvo su tokiomis akivaizdžiomis vertinimo klaidomis, kad darėsi gėda. Į mokytojų klausimus, nuorodas, rodomus neatitikimus nereaguota arba... apkaltinti patys mokytojai. Štai mokytoja L.K. klausia: „Noriu išsiaiškinti dėl būdvardžių su *-is, -inis (šešiolikmetis, lyrinis)* vns. naudininko. Pernai per seminarus ir atliekant užduotis MOODLE, <...> buvo paaiškinta, kad vengtinas, bet galimas tokių būdv. vns.N. su galūne -iui (lyriniui, šešiolikmečui, geraširdžui – pavyzdžiai iš užduočių). Įskaitos samprotavime *bejėgiui* gyvūnėliui rengėjų žymima **gr**. Tai kaip turi būti teisingai?“

Žinote, ką atsakė lektorė vyr.mokytoja Daiva? Ogi pasakė, kad mokytojai tingi pažiūrėti žodynuose ir jų klausimai primena provokacijas, o paskui ėmėsi tokios žodžių ekvilibristikos, kad jau niekas nieko nesuprato: „Mes žymėjome, jūs, matyt, nežymėsite...“ Tie patys cirkai dėjosi bandant išklausti apie viso darbo vertinimą nulių.

Jau senių seniausiai išryškėjo, kad naujosiose skyrybos taisyklėse trūksta daugybės atvejų, kuriuos vaikai taiko savo rašiniuose, deja, niekas iki vertinimo sesijos nebandė šios problemos spręsti, niekas nesikreipė į kalbininkus, o ne specialistų aiškinimas Moodle kai kada labai kirtosi ir su logika, ir su kitomis taisyklėmis. Būtų įdomu, jei nebūtų baisu, kai įpusėjus vertinimui paskelbiamas naujas PATAISYTAS skyrybos taisyklių variantas – pats laikas, ironiškai sakyčiau...

Trukt už vadžių – vėl iš pradžių

Jau antrus metus iš eilės, ir kol kas nesėkmingai, lituanistai bando priversti ministeriją sutvarkyti programų medžiagos išdėstymą, juk nuo to kenčia vaikai, negalintys keisti ne tik mokyklos, bet ir klasės. Atrodo, tereikia tiek nedaug – parašyti kurso planavimo

rekomendacijas, bet šito žingsnio vis nežengiama. Palyginkime tik dviejų autorių literatūros vadovėlius 9 – 10 kl, ir problema bus kaip ant delno: viename - S.Žuko, N.Šervenikaitės ir I.Kanišauskaitės vadovėlyje – antika, tautosaka yra dėstoma 9 klasėje, K.Urbos vadovėlyje – 10 klasėje, o devintos klasės kursą šis autorius kažkodėl pradeda nuo Žemaitės. Ir t.t. Nors programa aiškiai sako, kad kursas turi būti dėstomas chronologiškai, t.y. pagal epochas, niekas nedrįsta pasakyti, kad karalius nuogas ir kad kai kurie vadovėliai yra netinkami, todėl nenaudotini. Deja, užsakomų vadovėlių sąraše jie vėl įrašyti, tad ne viena mokykla dar bent penkeriems metams (tiek turi būti naudojami įsigyti vadovėliai) užkibs ant šio kabliuko.

Gal vieną kartą reikėtų atsigręžti ir į problemų sukėlėjus?